

KERÉNYI MÁRIA

Intés a Tanítványokhoz Vekerdy Tamás 80. születésnapján

LÁTÓSZÖG

Mert mindannyian azok vagyunk. Tanítványok. Vagy van-e közülünk olyan, aki soha sem olvasott tőle egy sort sem? Aki soha nem hallotta előadni, ha másutt nem, akkor a tévében, rádióban? Na ugye.

És aki csak olvasta-hallgatta, azt soha nem hagyta hidegen a mondanivalója. Hiszen mindannyian érintettek vagyunk abban, amiről beszél. Mindannyian képzett pedagógusok vagy amatőr szülők vagyunk, vagy egyszerűen gyerekek. Most vagy valaha. Esetleg mindörökké, ahogy ő maga.

És ahogy olvasuk-hallgatjuk, mindannyiunkkal történik valami. Bólogatunk vagy hitetlenkedve ingatjuk a fejünket; a fogunkat szívjuk vagy egyszerűen belénk akad a lélegzet, mert MOST, éppen ettől esett le az a bizonyos tantusz. Szóval mind tanulunk valamit tőle, általa.

És most, a kerek évforduló kapcsán talán itt az ideje számot vetni ezzel a dologgal. Ővele, hogy hát hogy is csinálja, no meg mi magunkkal: hogy hányadán is állunk. Már-mint vele. Vagyis magunkkal. Ami lényegében mindegy. Vagyis – ugyanaz.

NE DŐLJ BE NEKI!

Nézd a fényképeit! Mindig mosolyog. Mindig azt mondja: „Komolyan venni a világot, úgy, ahogy a felnőttek teszik, az rémes!”¹ Mi meg boldogan elhisszük neki, hogy a világot nem kell, nem is szabad komolyan venni. Mert itt van, ugye, példának okáért ő maga, aki elkötelezetten érvel a lustaság mellett. Aki a szabad semmittevés alkotó békéjét hirdeti. Számold csak meg, hány könyvet írt! Nézz csak utána, hónapokra előre hogy be vannak táblázva a napjai! Néha azért, ha figyelmeztetik, maga is meglepődik mindezekben. Meglepődik és – mi mást is tenne – elmosolyodik; kicsit legyint, majd elkezd sorolni, ki mindenkinek az érdeme mindez: páciensek, kollégák, kiadók, szerkesztők, család, gyerekek, satöbbi...

Az írása: mint az élőbeszéd, olyan természetesen folyik. Az előadása: legépeled, kicsit szerkesztesz rajta és már kész is a könyv. Egyszerűen nyomdakész. Ja, így könnyű...

¹ http://www.nlcafe.hu/ezvan/20080310/vekerdy_tamas_komolyan_venni_a_vilagot_ugy_ahogy_a_felnottek_teszik_az_/ (2015. 10. 19.)

Kosztolányit idéz:

„Jaj, mily sekély a mélység
és mily mély a sekélység
és mily tömör a hígság
és mily komor a vígság.”²

Kosztolányi mondhat ilyeneket.

Meg ő is.

A te dolgozod pedig, kedves Tanítvány: értsd jól!

VEDD SZÁMBA A SZAVAK HITELÉT!

A nagy igazságok egyszerűek. Hogyan lehetséges, hogy valakinek a szájából banális közhelynek tűnnek, s valaki mástól hallva megrendítők?

Meglehet, hogy azért van ez így, mert a mélységet a személy, az ember, a *mondó* adja a szövegeknek. S a *mondó*, ha mond valamit, egész életének súlyát teszi a latba. Minél gazdagabb, igazabb az élete, annál nagyobb a súlya.

„Ha a kezdetet elfelejtjük, visszatérünk a kezdetekhez. Ha az ember tiszta tudatában őrzi kezdeteit, akkor

nem eshet hiba az egymás

után következő **pillanatok**

belső tartásán sem... Mi-

vel a belső tartás, az igazság

fokára emelt szív sugárzása

nem látható – csak az összhangzásból érzékelhető – a közönség maga sem tudja pontosan, hogy mit csodál.”³

Az érett színész így lesz különleges, játéka eszköztelenségében is mélyen igaz és megrendítő. Így mondta Zeami mester.

De mi tudjuk, hogy nem csupán a színészi játékra vonatkozik ez az igazság – igaz ez V. T.-re és mindannyiunkra. A szavak mögött a gondolat, a gondolat mögött pedig maga az ember mélységei tárulnak fel.

A titok megfejtése tehát valahogy visszafejthető a múltba tekintve? Ugyan. A történet által nem jutsz közelebb a lényeghez. Ne azt keresd, hogyan is kezdődött, miféle stációkon ment keresztül – azt nézd, mivé érett!

Számít a biográfia, a történet, amiből megszületett a *pillanatok belső tartása*? Valójában már nem számít. A történeten alapuló hitelesség számít. És az, amit ezzel a kiküzdött hitelességgel mutat fel neked, Tanítvány.

NE HAGYD, HOGY HIÁBA MONDJA!

Az igazságai nagyon egyszerűek. Legalábbis egyszerűnek tűnnek. Nincs ember, aki első hallásra ne értené meg és ne látna be ezeket. Ha nem a tanulmányaink alapján, de tapasztalatból tudjuk, hogy úgy van. Az iskola betegít. Hogyan?

„Nagyon egyszerűen: nem figyel a gyerekekre. Szinte teljesen figyelmen kívül hagyja a gyerekek testi és pszichikai fejlődését...”⁴

Behunyt szemmel citáljuk, hogy a kisgyerekeknél a néhány hónap korkülönbség milyen sokat számít, hogy a fiúk és a lányok fejlődése más ütemű, és éppen ezért

ha mond valamit, egész életének súlyát teszi a latba

² Kosztolányi Dezső: Esti Kornél éneke. In: Révai Gábor (2015): *Beszélgetések az elmúlásról Csányi Vilmostal és Vekerdy Tamással*. Libri Kiadó, Budapest.

³ Vekerdy Tamás (1988): *A színészi hatás eszközei – Zeami mester művei szerint*. Gondolat, Budapest.

⁴ Sok helyről idézhetnénk. Legutóbb: <http://marakonyves.blogspot.hu/2010/12/vekerdy-tamas-csaladom-torteneteibol.html> és http://www.nlcafe.hu/ezvan/20080310/vekerdy_tamas_komolyan_venni_a_vilagot_ugy_ahogy_a_felnortek_teszik_az_/ (2015. 10. 19.)

örület azt kívánni, hogy minden nebuló karácsonyra tudjon olvasni. Hogy a hét-évesek keze anatómiailag alkalmatlan még a keskeny vonalas füzetbe HB-s ceruzával gyakorolni az írásjegyeket. Hogy a szabad mozgás és a jó levegő fejleszti a legjobban a kisiskolások olvasás-írás készségét.

Olyan sokszor hallottuk tőle, hogy még a mondatainak jellegzetes lejtését is fel tudjuk idézni.

Hányszor mondta el? Hányszor elmondta!

Világos? Mint a nap.

Volt foganatja? Hááááát...

Régi igazság: ha a tükör mindig ugyanazt a csálé képet mutatja, azért még nem a tükör a hibás!

TANULJ JÓZANSÁGOT!

Az első Waldorf-iskola indulásakor Rudolf Steiner néhány hétig előadásokat tartott az induló intézmény leendő pedagógusainak. Napi hat-nyolc órán keresztül magyarázta, hogy mi is az ember, melyek a gyermek fejlődésének szakaszai, és mindezt figyelembe véve hogyan és mit is kell tenni a pedagógusnak, „hogy a gyerekekből fizikailag egészséges és erős, lelkiileg szabad és szellemileg tiszta embereket neveljünk.”⁵

Van-e olyan pedagógus, van-e szülő, aki azt mondja: én nem ilyennek szeretném nevelni a tanítványomat/gyereke-

met? Persze, hogy nincs. A kérdés valójában az, hogy hogyan is lehet ezt a célt elérni. Ebben pedig már nem olyan nagy az egyetértés.

A kilencvenes években az „első nem állami általános iskola Hegyeshalom és Vlagyivosztkok között” a Solymáron indult Waldorf-iskola volt.⁶ V. T. pedig az alapítók egyike. Hozzá még a magyarországi Waldorf-tanárképzés

egyik életre hívója.

Ő, aki kívülről-belülről ismeri, látja, alakítja a magyar oktatási rendszer egészét és benne a Waldorf-pedagógiát, nyomatékosan arra int: csak semmi lilaság! A Waldorf-pedagógusoknak, a tanárképzés szereplőinek és nekünk, mindannyiunknak is érdemes megfogadni: Józanság mindekelőtt. Két lábbal állni a földön. „*Aki nem tud tisztába jönni a kettős könyvvitel-lel..., az ne foglalkozzon spirituális dolgokkal* – tanácsolja Rudolf Steiner⁷ – és V. T.

JEGYEZD MEG: A MÓDSZER – MAGA AZ ELEVENÉSÉG!

Milyen tiszta választás például a Waldorf-pedagógia mellett hitet tenni!

Milyen egyszerű elköteleződni valami mellett!

Onnantól tudjuk, mi a jó és mi a rossz. Mit szabad és mi az ellenjavallt.

Ő azonban óva int (még) ettől (is)! Vegyük komolyan a figyelmeztetést: a dolog

nyomatékosan arra int: csak semmi lilaság

⁵ Rudolf Steiner: A nevelés művészetének szellemi-lelki alapjai. 8. előadás. In: Vekerdy Tamás (2011): *És most belülről...* Álmod és Lidércek II. rész. Saxum kiadó, Budapest.

⁶ *És most belülről...*, 307. o.

⁷ I.m., 382. o.

szókészlete nem azonos a dologgal! Hiszen könnyebb valaminek a külsőségeit elsajátítani, mint a tartalmát. Csábító lehetőség: hiteles szemlélyek hiteles mondatait katekizmussá avatni.

Csábító, de ne tedd, Tanítvány!

Ismerd fel: a gondolatmenetek *ott és akkor* időszerűsége nem az örökkévalóságnak szól! Törekedj minél közelebb a lényeghez, a dolog szelleméhez – s abból következnek majd a módszerek, a megoldások, és a szavak is úgy találják meg valódi értelmüket: „... talán azt kellene mondanunk (Rudolf Steiner alapján korrigálva Rudolf Steinert), hogy a Waldorf-iskolát **emberszemlélete** (gyermekszemlélete) jellemzi. A gyerekkép... És ennek alapján intuitív erőkre támaszkodva, és az átérezett pillanatból fakadó improvizációban alkalmaz az adott helyzethez és az adott (individuális) gyerekekhez szabott **módszereket**.”⁸

A megfogalmazott, lejegyzett módszer nem dogmák gyűjteménye, nem börtönajtó, hanem kapu a szabadságba. Ahogy sok-sok évvel ezelőtt Zeami mester mondta: „Ha a módszer megelevenedik – tüstént üdítően törvénytelené, mert törvényt teremtvővé válik.”⁹

LÉGY SZABAD!

Természetesen adódik a kibúvó: nem minden Tanítvány kapcsolódik a Waldorf-pedagógiához. Sem az antropozófiához. Aki egyszerűen csak pedagógus vagy szülő, esetleg gyerek, mint mi mindannyian (valaha), annak elegendőnek tűnhet elmerülni az egyszerű és józan bölcsességben.

kapu a szabadságba

Csak hogy nincs alku: a „mély sekélység”, a „tömör hígság” alján ott van a megkerülhetetlen. Az önmagunkkal való szembenézés és számvetés halaszthatatlan szükségessége. Az ember bölcsességét, az *antropozóphiát* meg kell találnunk. Nekünk, mindannyiunknak, külön-külön – hiszen emberek vagyunk.

Ki az antropozófus? – kérdezi Steiner élete egyik utolsó, halála előtt folyamatosan fogalmazott művében, az antropozófiai vezérgondolatokban: „Akit szellemileg olyan intenzitással kínoznak a világ és az ember lényegére irányuló kérdések, ahogy testileg a szomjúság és az éhség tudja az embert gyötörni – az antropozófus.

⁸ I.m., 411. o.

⁹ A színészi hatás eszközei – Zeami mester művei szerint, 135. o.

Az antropozófus: kérdező ember – és nem válaszoló ember!

Az antropozófia ugyanis „morális individualizmus”, vagyis annyiféle válasz és megközelítés képzelhető el, ahány antropozófus van a világban.”¹⁰

Nincs hát módszer?
Nincs recept? Nincsenek
kész válaszok?

Miféle támasza marad akkor a Tanítványnak?

Talán csupán az a remény, hogy lehetséges a szabadságot megvalósítani. Mert akad rá példa. Itt van példának az, *akitől* idéz – és *aki* idéz: *ő maga*.

HAGYD AZ IDŐT!

„... az élet lényege a jelenvalóság, s csak mitikusan mutatkozik titka a múlt és a jövő időalakjában. Ez egyben az élet közönysége megnyilatkozási formája, míg a titok a beavatottaké.”¹¹ – írja Thomas Mann a József és testvéreiben.

Ki ismeri a titkot? Hol, miben gyökerezik a *jelenlét* fája?

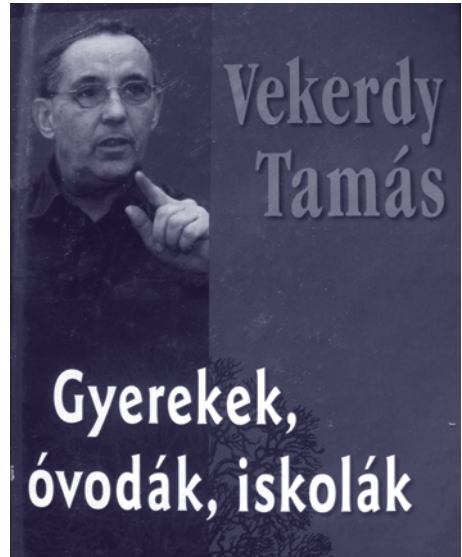
Az indiai mítoszok különös, fordított fájának gyökerei fönt a transzcendensbe kapaszkodnak, az időn kívülből nyerik a táplálékot, míg ágai-gyümölcsei átnyúlnak az anyagi világba.

A paradicsom édes kísértést érlelő almafájának története a veszteségről szól. Az ember a teremtett világban a tér és idő szűk, egyirányú folyosóján való bolyongásra ítéltetett. A szabadulás maga a megváltás mozanata.

V. T. Karácsony Sándor gondolatát idézi: „Ma már csak sub specie aeternitatis – az örökkévalóság jegyében – lehetséges élni.”¹²

Tanítvány, ne veszdődj hát az idővel! Egyszerűen tapasztald a Tanító jelenlétét itt és most. A jelenléte intenzitását. Süt róla,

hogyan ott van, „Valamivel közelebb a teremtés szívéhez, mint szokásos.”¹³

Hát majd ott találkozunk mindannyian. A Tanító és a Tanítványok, a beavatottak és avatatlanok. Hiszen mind oda törekszünk, valahai és mindörökké gyerekek, amatőr szülők és képzett pedagógusok – mi, emberek.

És ha egy pillanatra sikerül, akkor ott valóban megszűnik az idő és értelmét veszíti a szám, ami (mégiscsak) előcsalogatta a fenti intelmeket: a születésnap.

¹⁰ És most belülről... 408. o.

¹¹ Thomas Mann: József és testvérei. Sárközi György fordítása. Budapest, Európa könyvkiadó, 1959. 49. o.

¹² És most belülről... I. rész, 51. o.

¹³ V. T. ezt a mondatot Klee naplójából idézi. In: Révai Gábor: Beszélgetések az elmúlásról Csányi Vilmosmal és Vekerdy Tamással. Libri Kiadó, Budapest. 167. o.